

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ БАГАТОКОМПОНЕНТНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВ СЛУЖБИ

Бігуняк Аріна Олександрівна

аспірантка кафедри соціології та психології ННІ № 5
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0009-0006-3272-8284

У статті здійснено теоретичне осмислення психологічних чинників готовності працівників поліції до екстремальних умов служби в сучасному безпековому та кризово-воєнному контексті. Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтенсивності професійних навантажень, підвищенням рівня службового ризику, необхідністю прийняття рішень в умовах невизначеності, дефіциту часу та високої відповідальності, що актуалізує потребу в концептуальному уточненні феномена психологічної готовності як інтегративного ресурсу ефективної правоохоронної діяльності. Метою статті є теоретичне обґрунтування структурно-компонентної моделі психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби. У результаті обґрунтовано авторську модель, у межах якої психологічна готовність працівників поліції до екстремальних умов служби розглядається як інтегративне динамічне утворення, що формується під впливом екстремальних професійних чинників та реалізується через взаємодію трьох взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісного, професійно-операційного та вольово-регулятивного. Показано, що їхня інтеграція забезпечує здатність працівника поліції до функціонально ефективної, психологічно регульованої та нормативно виваженої професійної діяльності в умовах ризику та загрози. Теоретично визначено основні групи психологічних чинників готовності: індивідуально-психологічні, мотиваційно-сміслові, професійно-функціональні, соціально-психологічні, організаційні та морально-етичні. Практичне значення статті полягає в можливості використання запропонованої моделі як концептуальної основи для психодіагностики, профільно-орієнтованої підготовки та психологічного супроводу працівників поліції в екстремальних умовах служби.

Ключові слова: психологічна готовність, працівники поліції, екстремальні умови служби, професійний ризик, психологічні чинники, мотиваційно-ціннісний компонент, професійно-операційний компонент, вольово-регулятивний компонент, структурно-компонентна модель.

Bihuniak A. A THEORETICAL MODEL OF POLICE OFFICERS' MULTICOMPONENT PSYCHOLOGICAL READINESS FOR EXTREME SERVICE CONDITIONS

The article presents a theoretical analysis of the psychological factors underlying police officers' readiness for extreme service conditions in the contemporary security, crisis, and wartime context. The relevance of the study is обусловлена the increasing intensity of occupational demands, the elevated level of occupational risk, and the need to make decisions under conditions of uncertainty, time pressure, and high responsibility, which highlights the need for a conceptual clarification of psychological readiness as an integrative resource of effective law enforcement activity. The aim of the article is to theoretically substantiate a structural-component model of police officers' psychological readiness for extreme service conditions. As a result, the author proposes a model in which police officers' psychological readiness for extreme service conditions is conceptualized as an integrative dynamic construct formed under the influence of extreme professional factors and realized through the interaction of three interrelated components: motivational-value, professional-operational, and volitional-regulatory. It is shown that the integration of these components ensures the officer's ability to perform functionally effective, psychologically regulated, and normatively balanced professional activity under conditions of risk and threat. The study theoretically identifies the main groups of psychological factors of readiness, including individual-psychological, motivational-semantic, professional-functional, socio-psychological, organizational, and moral-ethical factors. The practical significance of the article lies in the possibility of using the proposed model as a conceptual framework for psychodiagnostics, profile-oriented training, and psychological support of police officers in extreme service conditions.

Key words: psychological readiness, police officers, extreme service conditions, occupational risk, psychological factors, motivational-value component, professional-operational component, volitional-regulatory component, structural-component model.

Вступ. Сучасні умови функціонування правоохоронної системи України актуалізують необхідність поглибленого наукового осмислення психологічної готовності працівників поліції до діяльності в екстремальних умовах служби. Воєнний стан, висока інтенсивність службового навантаження, непередбачуваність оперативної обстановки, ризик для життя і здоров'я, моральна напруженість прийняття рішень у кризових ситуаціях та постійна включеність у соціально значущі, а нерідко й травматичні

події формують якісно новий контекст професійної діяльності, у якому традиційні уявлення про професійну придатність, стресостійкість чи мотивацію вже не є достатніми для пояснення ефективності дій поліцейського. У цьому контексті поняття психологічної готовності постає як інтегративний конструкт, що поєднує особистісні, мотиваційні, регулятивні, професійні та соціально-психологічні ресурси, необхідні для збереження функціональної ефективності в умовах ризику, невизначеності та підвищеного емоційного навантаження.

Мета статті – теоретично обґрунтувати структурно-компонентну модель психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби.

Матеріали та методи. Дослідження має теоретичний характер і спрямоване на концептуальне осмислення психологічних чинників готовності працівників поліції до екстремальних умов служби в сучасному безпековому контексті. Методологічною основою роботи стали положення психології екстремальної діяльності, психології професійної діяльності, юридичної психології, психології стресу, резильєнтності та професійної саморегуляції. Джерельну базу дослідження становили сучасні наукові праці українських і зарубіжних авторів.

Результати. Теоретичне осмислення феномена готовності до екстремальної діяльності неможливе без звернення до більш широкої проблематики резильєнтності та функціонування особистості в умовах надмірного стресу. У цьому зв'язку принципово важливим є підхід Д. Чікетті, який розглядає резильєнтність не як статичну рису, а як багаторівневий процес адаптації, що формується на перетині індивідуальних, міжособистісних, інституційних та контекстуальних впливів [1]. Така перспектива дозволяє відмовитися від редукціоністського тлумачення психологічної готовності як сукупності окремих рис та перейти до розуміння її як динамічної системи ресурсів, що актуалізуються залежно від характеру загрози, специфіки діяльності та організаційного середовища. Не менш значущою є концептуальна позиція Л. Комфорт, А. Бойна та К. Демчак, згідно з якою готовність до екстремальних подій слід інтерпретувати крізь призму цілеспрямованого формування резильєнтності, тобто як результат системного проектування стійкості на рівні організацій, інституційних механізмів і професійних практик [2]. У правоохоронному контексті це означає, що психологічна готовність працівника поліції не може розглядатися ізольовано від професійного середовища, організаційної культури, підготовки, управлінських рішень та доступності психологічного супроводу.

Проблема готовності як психологічного стану та диспозиційної передумови діяльності концептуально пов'язана з ширшою категорією готовності до змін, що відображає потенціал особистості до прийняття нових умов, перебудови поведінкових стратегій та адаптації до ситуацій невизначеності. У роботі Ф. Држенскі, Н. Егольд і Р. ван Діка показано, що готовність до змін формується під впливом попереднього досвіду, сприйняття контролю, ціннісної узгодженості та оцінки наслідків, а її ефекти є контекстуально залежними [3]. Хоча йдеться не про правоохоронну діяльність як таку, цей підхід має безпосереднє значення для аналізу психологічної готовності до екстремальних умов служби, оскільки будь-яка кризова або бойова ситуація вимагає від поліцейського швидкого переходу від звичної операційної логіки до дії в умовах зміненої реальності. Відтак готовність до екстремальної діяльності може розглядатися як особливий різновид психологічної готовності до ситуацій радикальної невизначеності, де здатність до адаптації поєднується з моральною, професійною та вольовою мобілізацією.

У сучасній українській психології проблема готовності поліцейських до дій у кризових та воєнних ситуаціях дедалі частіше осмислюється як багатофакторне явище. Я. Пономаренко, А. Шиліна та Н. Греса обґрунтовують, що психологічна готовність поліцейських до дій у кризових і воєнних ситуаціях формується під впливом сукупності мотиваційних, емоційно-вольових, когнітивно-регулятивних та соціально-психологічних чинників [4]. Ця позиція є принципово важливою, оскільки вона дозволяє відмовитися від вузького трактування готовності як суто індивідуальної характеристики і перейти до системного аналізу її детермінант. Д. Бондзик, досліджуючи особистісні детермінанти та соціально-психологічні чинники схильності до ризику у працівників поліції в умовах екстремальної діяльності, показує, що ризик у правоохоронній сфері не є лише зовнішнім параметром ситуації, а входить у психологічну структуру професійної поведінки як феномен, пов'язаний із мотивацією, саморегуляцією, ціннісними орієнтаціями та соціальним контекстом [5]. Отже, готовність до екстремальних умов служби слід розуміти не як готовність «витримати стрес», а як здатність до цілеспрямованої, функціонально ефективної та етично обґрунтованої дії в умовах ризику.

Важливим підґрунтям для теоретичного осмислення мотиваційної складової готовності є дослідження О. Каплюченка та І. Приходька, присвячене впливу екстремальних умов службово-бойової діяльності на мотиваційну складову морально-психологічного стану військовослужбовців Національної гвардії України [6]. Хоча це дослідження стосується військового контексту, його висновки мають евристичну цінність і для аналізу поліцейської діяльності, оскільки в обох випадках йдеться про діяльність у високоризикових умовах, де мотивація обов'язку, смисл служби, готовність до самопожертви та збереження внутрішньої дисципліни є не лише моральними категоріями,

а й чинниками психологічної ефективності. У цьому сенсі мотиваційна сфера не є периферійною: вона виконує функцію внутрішньої легітимації ризику, визначає стійкість до виснаження та впливає на характер поведінкової реакції в критичній ситуації.

Окремої уваги заслуговує проблема ризику як психологічної категорії правоохоронної діяльності. Я. Пономаренко та А. Шиліна, аналізуючи психологічну готовність до ризику в правоохоронній діяльності, підкреслюють, що її структура не вичерпується схильністю до ризикованої поведінки, а включає оцінювання ситуації, суб'єктивне сприйняття небезпеки, мотивацію дії та гендерно зумовлені особливості психологічної регуляції [7]. Це важливо для розмежування конструктивної готовності до ризику та деструктивної ризикованості. Подальший розвиток цієї ідеї простежується у праці тих самих авторів, де мотиваційно-вольові детермінанти психологічної готовності поліцейських до екстремальної діяльності розглядаються як центральний механізм переходу від потенційної готовності до актуальної мобілізації [8]. Таким чином, вольовий компонент не може розглядатися лише як допоміжний: у ситуації екстремальної служби він набуває системоутворювального значення, оскільки забезпечує здатність утримувати ціль, контролювати афект, долати внутрішній опір і зберігати функціональність в умовах загрози.

Проблематика гендерних особливостей готовності до екстремальної професійної діяльності також має принципове значення. Д. Швець і Я. Пономаренко показують, що мотивація поліцейських має гендерні відмінності, які можуть позначатися на професійній поведінці, ставленні до службового ризику, стилях взаємодії та ресурсах професійної самореалізації [9]. У межах теоретичного аналізу це означає, що психологічна готовність до екстремальних умов служби не може бути описана універсальною моделлю без урахування можливих варіацій у структурі мотиваційно-ціннісної та регулятивної сфер у чоловіків і жінок. Разом із тим ці відмінності не слід інтерпретувати як ієрархічні; значно продуктивніше розглядати їх як різні конфігурації ресурсів, що потребують диференційованого психологічного супроводу.

Узагальнюючи сучасні психологічні концепції ризику та ризикованої поведінки, Д. Бондзик наголошує, що ризик у психологічному сенсі є результатом взаємодії когнітивної оцінки, особистісних диспозицій, ціннісної спрямованості та ситуативних вимог [10]. Це дозволяє інтегрувати проблему ризику до ширшої моделі психологічної готовності, де готовність до екстремальної діяльності постає не як «схильність до небезпеки», а як здатність до регульованої поведінки в умовах об'єктивної загрози.

У сучасному українському дискурсі дедалі чіткіше артикулюється положення про те, що психологічна готовність працівників поліції до дій в умовах ризику та екстремальної професійної діяльності є інтегративним феноменом, який повинен аналізуватися на перетині індивідуально-психологічних, професійно-функціональних і соціально-психологічних вимірів [11]. Ця позиція кореспондує з підходами, розробленими в монографії щодо психологічної готовності до ризику військовослужбовців Національної гвардії України, де ризикова готовність осмислюється як багатоконпонентна система, що включає мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий і поведінковий блоки [12]. Незважаючи на відмінність інституційних контекстів, зазначена логіка має високу евристичну цінність для побудови теоретичної моделі психологічної готовності працівників поліції, оскільки дозволяє концептуально поєднати готовність до ризику, професійну мобілізацію та здатність до саморегуляції в єдину систему.

Структурний аналіз мотиваційної сфери правоохоронців, запропонований О. Колесніченко та Н. Небитовою, демонструє, що мотивація професійної діяльності працівників правоохоронних органів має багатовимірний характер і включає не лише інструментальні, а й ціннісно-нормативні, статусні, соціальні та смислові компоненти [13]. Це особливо важливо для аналізу психологічної готовності до екстремальних умов служби, оскільки мотивація обов'язку в поліцейській діяльності не зводиться до формального виконання службових функцій, а включає прийняття професійної ролі, усвідомлення суспільної значущості діяльності, готовність діяти в інтересах безпеки інших та внутрішню легітимацію можливого ризику для себе. Саме тому мотиваційно-ціннісний компонент доцільно розглядати як одну з базових опор психологічної готовності.

Водночас стійкість до екстремальних умов служби не може бути пояснена лише мотивацією. Праця Ф. Діаш Кампуш, М. Ж. Шамбел та С. Лопеш, присвячена ролі соціальної підтримки та організаційної відданості у зв'язку з посттравматичним стресом у поліцейських, переконливо показує, що робоча соціальна підтримка не лише безпосередньо впливає на психологічне благополуччя, а й опосередковано діє через механізми організаційної включеності [14]. Це означає, що взаємодопомога і довіра в правоохоронному колективі є не лише чинниками комфортності службового середовища, а й безпосередніми психологічними ресурсами, які знижують ризик дезадаптації, посилюють відчуття безпеки та підтримують функціональну стійкість у кризових обставинах. Таким чином, соціально-психологічний ресурс має бути включений до теоретичної моделі готовності не як другорядний, а як системно значущий елемент.

Ця теза узгоджується з висновками Дж. Айкенберрі у співавторстві, які, аналізуючи стрес і травму серед поліцейських, підкреслюють, що службовий досвід у правоохоронній сфері має кумулятивний травматичний потенціал і вимагає не лише індивідуальних, а й організаційно опосередкованих форм підтримки [15]. У межах проблеми психологічної готовності це дозволяє зробити важливий висновок: готовність до екстремальних умов не повинна ототожнюватися з «невразливістю». Навпаки, більш коректно розглядати її як здатність підтримувати професійну ефективність попри наявність стресогенних впливів, за умови доступності внутрішніх і зовнішніх ресурсів відновлення. Така позиція суттєво знижує ризик стигматизації психологічної допомоги в правоохоронному середовищі, оскільки визнає, що потреба в підтримці є не ознакою слабкості, а елементом професійної стійкості.

В умовах війни значення саморегуляції як компонента психологічної готовності істотно зростає. У дослідженні О. Воробйової з колегами показано, що прояви агресивної поведінки та особливості психічної саморегуляції у поліцейських під час війни мають складний взаємозв'язок, а порушення регулятивних механізмів можуть посилювати ризик дезадаптивних реакцій [16]. Це підсилює аргумент на користь виділення вольово-регулятивного компонента як окремого структурного блоку психологічної готовності. Якщо мотивація визначає смисл і спрямованість дії, а професійна компетентність – її операційну якість, то саме саморегуляція і вольова мобілізація забезпечують здатність підтримувати контроль над поведінкою в умовах афективного напруження, дефіциту часу, загрози та емоційної виснаженості.

Тісно пов'язаною з проблемою саморегуляції є проблема професійного вигорання. Порівняльне дослідження емоційного вигорання поліцейських у воєнних умовах, проведене Я. Пономаренко у співавторстві, демонструє, що тривале перебування у стані підвищеної напруги створює ризики емоційного виснаження, деперсоналізації та зниження відчуття професійної ефективності [17]. Для теоретичної моделі психологічної готовності це означає, що готовність не може аналізуватися лише як «стартова» характеристика або як ресурс входження в екстремальну ситуацію; її слід розглядати також як здатність до збереження працездатності у часовій перспективі. Інакше кажучи, психологічна готовність має не лише мобілізаційний, а й ресурсно-підтримувальний вимір. У цьому сенсі професійна витривалість набуває статусу ключового професійно-операційного ресурсу, який поєднує фізіологічну, емоційну та когнітивну здатність підтримувати діяльність у складних умовах.

Питання ризикового профілю працівників силових структур додатково висвітлюється в роботі Ф. Діаш Кампуш з колегами, присвяченій посттравматичному стресовому розладу у військовій поліції Ріо-де-Жанейро [18]. Автори показують, що існує можливість виокремлення профілів ризику, які формуються внаслідок поєднання індивідуальних, професійних і контекстуальних чинників. Цей підхід має безпосереднє значення для концептуалізації психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби, оскільки дозволяє перейти від лінійної моделі «висока – низька готовність» до більш диференційованого профільного аналізу. У теоретичному сенсі це відкриває можливість розглядати готовність як неоднорідну конфігурацію ресурсів, у межах якої працівник може демонструвати високу мотивацію за недостатньої витривалості, або високу компетентність за недостатньої вольової мобілізації. Саме така логіка є більш адекватною для практики психологічного супроводу, ніж спрощене сумарне оцінювання.

Проблема психологічної готовності до професійного стресу в умовах війни порушується також у праці Д. Швеця, З. Кисіль та співавторів, де аналізуються особливості готовності майбутніх правоохоронців до професійного стресу в умовах війни [19]. Хоча йдеться про майбутніх, а не чинних правоохоронців, ця робота має значення для розуміння того, що готовність до екстремальної діяльності формується ще на етапі професійної соціалізації і повинна розглядатися як результат поєднання професійної підготовки, психологічного відбору, розвитку саморегуляції та ціннісної інтеріоризації професійної ролі.

Значущість екстремальних умов для функціонального та психоемоційного стану правоохоронців переконливо підтверджується у дослідженні І. Охріменка зі співавторами, де показано, що екстремальні умови служби впливають як на функціональний, так і на психоемоційний стан працівників правоохоронних органів [20]. Для теоретичного аналізу це означає, що психологічна готовність повинна розглядатися не лише в психологічних, а й у психофункціональних координатах. Іншими словами, готовність до екстремальної діяльності включає здатність до підтримання робочого функціонального стану, а не тільки до прийняття правильних рішень чи збереження мотивації.

Негативні психічні стани та реакції працівників поліції в екстремальних умовах службової діяльності, описані Л. Процик, ще раз підкреслюють, що екстремальна діяльність є середовищем підвищеного ризику дезадаптації, де тривога, емоційна напруженість, фрустрація, афективні реакції та виснаження можуть істотно впливати на якість професійних дій [21]. Це має важливий методологічний наслідок: психологічна готовність не слід інтерпретувати як відсутність негативних переживань. Більш продуктивно розглядати її як здатність утримувати професійну функціональність попри наявність

таких переживань, за умови ефективної саморегуляції, соціальної підтримки, професійної компетентності та смислової включеності. Такий підхід дозволяє уникнути нереалістичних нормативних уявлень про «ідеального поліцейського» та робить модель психологічної готовності ближчою до реального професійного досвіду.

Окремий вимір теоретичної проблеми пов'язаний із морально-етичними та особистісними корелятами ризикованої поведінки. Дж. Веллер і Е. Тулін, досліджуючи особистісні кореляти ризикованої поведінки у просторі HEXACO, показують, що зв'язок між чесністю та ризикованістю є складним і не може бути зведений до простої лінійної залежності [22]. У діяльності працівника поліції ризик набуває етичного виміру, оскільки будь-яке рішення в екстремальній ситуації стосується не лише особистої безпеки, а й безпеки інших, законності дії та суспільної довіри до інституції. Отже, морально-етичний компонент не є зовнішнім щодо психологічної готовності – він інтегрований у її мотиваційно-ціннісний блок.

Нарешті, проблема психологічної готовності не може бути повністю осмислена без звернення до практик психологічного супроводу. Б. Стейнкопф, К. Хакала та В. Хасселт, аналізуючи можливість мотиваційного інтерв'ювання для покращення надання психологічних послуг правоохоронцям, показують, що ефективність психологічної допомоги у правоохоронному середовищі значною мірою залежить від способу її подання, зниження опору та врахування професійної культури [23]. Цей висновок є принципово важливим для побудови прикладних моделей розвитку психологічної готовності.

Узагальнюючи наведені теоретичні позиції, доцільно стверджувати, що психологічна готовність працівників поліції до екстремальних умов служби є складним, ієрархічно організованим, динамічним феноменом, який не може бути адекватно описаний ані через одну домінуючу рису, ані через лінійну суму окремих характеристик (рис. 1).

У запропонованій авторській структурно-компонентній моделі психологічна готовність працівників поліції до екстремальних умов служби розглядається як інтегративне динамічне утворення, що формується в контексті дії екстремальних професійних чинників, зокрема ризику, невизначеності, дефіциту часу, високої відповідальності та кризово-воєнного навантаження. Структурно модель охоплює три взаємопов'язані компоненти: мотиваційно-ціннісний, професійно-операційний та вольово-регулятивний. Їхня взаємодія забезпечує інтегральний результат – здатність працівника поліції до функціонально ефективної, психологічно регульованої та нормативно виваженої професійної діяльності в умовах ризику та загрози. Водночас модель відображає можливі наслідки недостатньої сформованості окремих компонентів, що проявляються у дезорганізації поведінки в кризових ситуаціях,

Рис. 1. Авторська структурно-компонентна модель психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби

емоційному виснаженні, імпульсивності рішень та зниженні професійної ефективності, а також окреслює базові напрями психологічного супроводу, спрямовані на розвиток саморегуляції, підтримку професійної витривалості, посилення мотиваційного ресурсу та профільно-орієнтовану підготовку.

Висновки. Психологічна готовність працівників поліції до екстремальних умов служби є інтегративним, багаторівневим і динамічним феноменом, який не зводиться ані до окремих особистісних рис, ані до короткочасного мобілізаційного стану. Вона являє собою систему ресурсів, що забезпечують здатність до професійно ефективної, психологічно регульованої та нормативно виваженої діяльності в умовах ризику, загрози, невизначеності та підвищеного психоемоційного навантаження.

На основі концептуального синтезу сучасних українських і зарубіжних досліджень обґрунтовано трикомпонентну модель психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби, яка включає: мотиваційно-ціннісний компонент (мотивація обов'язку, професійний смисл, нормативна відповідальність, довіра, взаємодопомога); професійно-операційний компонент (професійна компетентність, витривалість, функціональна стійкість, здатність до ефективних дій у кризі); вольово-регуляторний компонент (самоконтроль, психічна саморегуляція, вольова мобілізація, здатність утримувати ефективність під напруженням). Ключовим практичним наслідком запропонованої теоретичної моделі є необхідність переходу від універсальних програм «підвищення стресостійкості» до системи комплексного розвитку психологічної готовності, яка поєднує формування професійної компетентності, підтримку професійної витривалості, розвиток вольово-регуляторних механізмів, зміцнення мотиваційно-ціннісної сфери та посилення соціально-психологічної підтримки в підрозділах.

Перспективи подальших досліджень полягають у емпіричній верифікації запропонованої багатокомпонентної моделі, розробленні психодіагностичних інструментів структурно-профільного оцінювання психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби.

Література:

1. Cicchetti D. Resilience under conditions of extreme stress: a multilevel perspective. *World Psychiatry*. 2010. № 9 (3). P. 145–154. DOI: <https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00297.x>
2. Comfort L. K., Boin A., Demchak C. C. Designing resilience: preparing for extreme events. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2010. 384 p. DOI: <https://doi.org/10.2307/j.ctt5hj90c>
3. Drzensky F., Egold N., van Dick R. Ready for a Change? A Longitudinal Study of Antecedents, Consequences and Contingencies of Readiness for Change. *Journal of Change Management*. 2012. Vol. 12. № 1. P. 95–111. DOI: <https://doi.org/10.1080/14697017.2011.652377>
4. Пономаренко Я. С., Шиліна А. А., Греса Н. В. Чинники психологічної готовності поліцейських до дій у кризових та воєнних ситуаціях. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2025. № 3. С. 80–86. DOI: <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2025-3-11>
5. Бондзик Д. М. Особистісні детермінанти та соціально-психологічні чинники схильності до ризику у працівників поліції в умовах екстремальної діяльності. *Наукові перспективи*. 2025. № 7 (61). С. 1076–1088. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7\(61\)-1076-1088](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7(61)-1076-1088)
6. Каплюченко О. П., Приходько І. І. Основні фактори впливу екстремальних умов службово-бойової діяльності на мотиваційну складову морально-психологічного стану військовослужбовців Національної гвардії України. *Честь і Закон*. 2020. № 3 (74). С. 27–35. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2020/3/74/215678>
7. Пономаренко Я. С., Шиліна А. А. Психологічна готовність до ризику в правоохоронній діяльності: структурні та гендерно зумовлені аспекти. *Габітус*. 2025. № 73. С. 301–304. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.73.52>
8. Пономаренко Я. С., Шиліна А. А. Мотиваційно-вольові детермінанти психологічної готовності поліцейських до екстремальної діяльності. *Вчені записки НУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2025. Т. 36 (75). № 3. С. 111–116. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.3/16>
9. Швец Д. В., Пономаренко Я. С. Гендерні відмінності мотивації поліцейських та їхні імплікації для професійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2025. № 2. С. 181–185. DOI: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2025.2.32>
10. Бондзик Д. М. Психологічні концепції ризику та ризикованої поведінки. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридична психологія*. 2025. № 1. С. 56–63. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2025-1-7>
11. Бігуняк А. О. Психологічна готовність працівників поліції до дій в умовах ризику та екстремальної професійної діяльності. *Психологічні читання* : матеріали XI наук.-практ. конф. молодих вчених (м. Харків, 6 лют. 2026 р.) / МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ, Нац. акад. прав. наук України. Харків, 2026. С. 36–38. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/24861>
12. Психологічна готовність до ризику військовослужбовців Національної гвардії України: монографія / О. С. Колесніченко, Я. В. Мацегора, І. І. Приходько та ін. Харків : НАНГУ, 2019. 257 с.
13. Kolesnichenko O., Niebytova N. The structure of the motivational sphere of Ukrainian law enforcement officers. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2025. № 30 (2). P. 21–31. DOI: <https://doi.org/10.63341/naia-herald/2.2025.21>
14. Campos F. D., Chambel M. J., Lopes S. Work social support and PTSD in police officers: The mediating role of organizational commitment. *Sustainability*. 2023. № 15 (24). Article 16728. DOI: <https://doi.org/10.3390/su152416728>
15. Eikenberry J., Mancini M., Linhorst D., Schafer J., Brown J. Stress and trauma among police officers: Implications for social work research and practice. *Qualitative Social Work*. 2023. № 23 (4). P. 682–704. DOI: <https://doi.org/10.1177/14733250231214512>
16. Vorobiova O. V., Shylina A. A., Ponomarenko Y. S., Hresa N. V., Korol K. M. Peculiarities of aggressive behavior manifestation and mental self-regulation in police officers during the war. *Wiadomości Lekarskie*. 2025. № 8. P. 1530–1537. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek/209505>

17. Ponomarenko Y., Zarichanskyi O., Kalamkovik M., Zarichanska N. Comparative Study of the Emotional Burnout of Police Officers in Wartime Conditions. *Insight: the psychological dimensions of society*. 2025. № 14. P. 321–352. DOI: <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-14-15>
18. Dias Campos F., Chambel M. J., Lopes S., Dias P. C. Post-Traumatic Stress Disorder in the Military Police of Rio de Janeiro: Can a Risk Profile Be Identified? *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021. № 18 (5). Article 2594. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph18052594>
19. Shvets D. V., Kisil Z. R., Pasko O. M., Tsilimak O. M., Katolyk H. V., Rohovenko M. M., Okhrimenko O. I. Peculiarities of future law enforcement officers' psychological readiness for professional stress in war conditions. *Wiadomosci lekarskie*. 2025. Vol. 78 (8). P. 1488–1495. DOI: <https://doi.org/10.36740/WLek/209501>
20. Okhrimenko I. M., Pasko O. M., Prudka L. M., Matiienko T. V., Smirnova O. M., Serednytska I. A., Lebedieva N. V. The impact of extreme conditions of service activities on the functional and psycho-emotional state of law enforcement officers. *Pol Merkur Lekarski*. 2025. № 53 (6). P. 775–781. DOI: <https://doi.org/10.36740/Merkur202506110>
21. Процик Л. Негативні психічні стани та реакції працівників поліції в екстремальних умовах службової діяльності. *Проблеми політичної психології*. 2021. № 24 (1). С. 185–199. DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol24-Year2021-73>
22. Weller J. A., Thulin E. W. Do honest people take fewer risks? Personality correlates of risk-taking to achieve gains and avoid losses in HEXACO space. *Personality and individual differences*. 2012. Vol. 53. № 7. P. 923–926. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.06.01>
23. Steinkopf B., Hakala K., Hasselt V. Motivational interviewing: Improving the delivery of psychological services to law enforcement. *Professional Psychology: Research and Practice*. 2015. № 46 (5). P. 348–354. URL: <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/pro0000042>

References:

1. Cicchetti, D. (2010). Resilience under conditions of extreme stress: A multilevel perspective. *World Psychiatry*, 9(3), 145–154. <https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00297.x>
2. Comfort, L. K., Boin, A., & Demchak, C. C. (2010). *Designing resilience: Preparing for extreme events*. University of Pittsburgh Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt5hj0c>
3. Drzensky, F., Egold, N., & van Dick, R. (2012). Ready for a change? A longitudinal study of antecedents, consequences and contingencies of readiness for change. *Journal of Change Management*, 12(1), 95–111. <https://doi.org/10.1080/14697017.2011.652377>
4. Ponomarenko, Ya. S., Shylyna, A. A., & Hresa, N. V. (2025). Chynnyky psykholohichnoi hotovnosti politseiskykh do dii u kryzovykh ta voiennykh sytuatsiakh [Factors of police officers' psychological readiness for actions in crisis and wartime situations]. *Naukovi zapysky. Serii: Psykholohiia*, (3), 80–86. <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2025-3-11> [in Ukrainian].
5. Bondzyk, D. M. (2025). Osobystisni determinanty ta sotsialno-psykholohichni chynnyky skhylnosti do ryzyku u pratsivnykiv politsii v umovakh ekstremalnoi diialnosti [Personal determinants and socio-psychological factors of risk propensity among police officers under conditions of extreme activity]. *Naukovi perspektyvy*, 7(61), 1076–1088. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7\(61\)-1076-1088](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7(61)-1076-1088) [in Ukrainian].
6. Kapliuchenko, O. P., & Prykhodko, I. I. (2020). Osnovni faktory vplyvu ekstremalnykh umov sluzhbovo-boiovoi diialnosti na motyvatsiinuskладovumoralno-psykholohichnoho stanu viiskovosluzhbovtsiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy [Main factors of the influence of extreme conditions of service-combat activity on the motivational component of the moral and psychological state of servicemen of the National Guard of Ukraine]. *Chesti i Zakon*, 3(74), 27–35. <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2020/3/74/215678> [in Ukrainian].
7. Ponomarenko, Ya. S., & Shylyna, A. A. (2025). Psykholohichna hotovnist do ryzyku v pravookhoronni diialnosti: Strukturni ta henderno zumovleni aspekty [Psychological readiness for risk in law enforcement activity: Structural and gender-determined aspects]. *Habitus*, 73, 301–304. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.73.52> [in Ukrainian].
8. Ponomarenko, Ya. S., & Shylyna, A. A. (2025). Motyvatsiino-volovi determinanty psykholohichnoi hotovnosti politseiskykh do ekstremalnoi diialnosti [Motivational and volitional determinants of police officers' psychological readiness for extreme activity]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Psykholohiia*, 36(75), 111–116. <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2025.3/16> [in Ukrainian].
9. Shvets, D. V., & Ponomarenko, Ya. S. (2025). Henderni vidminnosti motyvatsii politseiskykh ta yikhni implikatsii dlia profesiinoi diialnosti [Gender differences in police officers' motivation and their implications for professional activity]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Psykholohiia*, 2, 181–185. <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2025.2.32> [in Ukrainian].
10. Bondzyk, D. M. (2025). Psykholohichni kontseptsii ryzyku ta ryzykovanoi povedinky [Psychological concepts of risk and risky behavior]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Yurydychna psykholohiia*, 1, 56–63. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2025-1-7> [in Ukrainian].
11. Bihuniak, A. O. (2026, February 6). Psykholohichna hotovnist pratsivnykiv politsii do dii v umovakh ryzyku ta ekstremalnoi profesiinoi diialnosti [Psychological readiness of police officers for actions under conditions of risk and extreme professional activity]. In *Psykholohichni chytannia : Materialy XI naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh vchenykh* (pp. 36–38). Kharkiv : Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/24861> [in Ukrainian].
12. Kolesnichenko, O. S., Matsehora, Ya. V., Prykhodko, I. I., et al. (2019). *Psykholohichna hotovnist do ryzyku viiskovosluzhbovtsiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy: Monohrafiia* [Psychological readiness for risk among servicemen of the National Guard of Ukraine: Monograph]. Kharkiv: NANHU [in Ukrainian].
13. Kolesnichenko, O., & Niebytova, N. (2025). The structure of the motivational sphere of Ukrainian law enforcement officers. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 30(2), 21–31. <https://doi.org/10.63341/naia-herald/2.2025.21>
14. Campos, F. D., Chambel, M. J., & Lopes, S. (2023). Work social support and PTSD in police officers: The mediating role of organizational commitment. *Sustainability*, 15(24), Article 16728. <https://doi.org/10.3390/su152416728>
15. Eikenberry, J., Mancini, M., Linhorst, D., Schafer, J., & Brown, J. (2023). Stress and trauma among police officers: Implications for social work research and practice. *Qualitative Social Work*, 23(4), 682–704. <https://doi.org/10.1177/14733250231214512>

16. Vorobiova, O. V., Shylyna, A. A., Ponomarenko, Y. S., Hresa, N. V., & Korol, K. M. (2025). Peculiarities of aggressive behavior manifestation and mental self-regulation in police officers during the war. *Wiadomości Lekarskie*, 78(8), 1530–1537. <https://doi.org/10.36740/WLek/209505>
17. Ponomarenko, Y., Zarichanskyi, O., Kalamkovik, M., & Zarichanska, N. (2025). Comparative study of the emotional burnout of police officers in wartime conditions. *Insight: The Psychological Dimensions of Society*, 14, 321–352. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-14-15>
18. Dias Campos, F., Chambel, M. J., Lopes, S., & Dias, P. C. (2021). Post-traumatic stress disorder in the military police of Rio de Janeiro: Can a risk profile be identified? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), Article 2594. <https://doi.org/10.3390/ijerph18052594>
19. Shvets, D. V., Kisil, Z. R., Pasko, O. M., Tsilmak, O. M., Katolyk, H. V., Rohovenko, M. M., & Okhrimenko, O. I. (2025). Peculiarities of future law enforcement officers' psychological readiness for professional stress in war conditions. *Wiadomości Lekarskie*, 78(8), 1488–1495. <https://doi.org/10.36740/WLek/209501>
20. Okhrimenko, I. M., Pasko, O. M., Prudka, L. M., Matiienko, T. V., Smirnova, O. M., Serednytska, I. A., & Lebedieva, N. V. (2025). The impact of extreme conditions of service activities on the functional and psycho-emotional state of law enforcement officers. *Polski Merkuriusz Lekarski*, 53(6), 775–781. <https://doi.org/10.36740/Merkur202506110>
21. Protsyk, L. (2021). Nehatyvni psykhični stany ta reaktsii pratsivnykiv politsii v ekstremalnykh umovakh sluzhbovoi diialnosti [Negative mental states and reactions of police officers in extreme conditions of service activity]. *Problemy politychnoi psykholohii*, 24(1), 185–199. <https://doi.org/10.33120/popp-Vol24-Year2021-73> [in Ukrainian].
22. Weller, J. A., & Thulin, E. W. (2012). Do honest people take fewer risks? Personality correlates of risk-taking to achieve gains and avoid losses in HEXACO space. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 923–926. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.06.01>
23. Steinkopf, B., Hakala, K., & Van Hasselt, V. (2015). Motivational interviewing: Improving the delivery of psychological services to law enforcement. *Professional Psychology: Research and Practice*, 46(5), 348–354. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/pro0000042>

Дата першого надходження статті до видання: 19.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 21.05.2026